

Успешност дипломатије једне земље мери се, између осталог, и по томе колико успева да придобије друге земље у остваривању својих националних интереса. И обратно, слаба је она дипломатија која не препозна стране интересе у својој земљи и не постави се на одговарајући начин да им парира како би се заштитили витални интереси. Најгоре је ако почне да служи њиховим интересима. Зато је дипломатија вештина постизања могућег.

Геополитички положај Србије вековима је био поприште сукобљавања страних интереса што је угрожавало њену безбедност а неретко и егзистенцију уопште. По правилу, ти страни интереси су се, најблаже речено, косили са нашим виталним националним интересима. Као ретко када у новијој историји, Србија се нашла у позицији да сада њен најважнији стратешки интерес кореспондира интересу европске заједнице народа. Србија оптира за пуноправно чланство у ЕУ а њени званичници нас уверавају да имамо њихову пуну подршку. Међутим, очигледно је да ће тај “европски пут” Србије бити нешто дужи него што би то грађани Србије желели а биће и доста препрека. Тражиће се доста уступака, некада и веома болних, и то не само оних које спадају у већ установљене “критеријуме”, важеће за све друге потенцијалне земље чланице ЕУ.

Критеријуме ће Србија испунити. То је уосталом у њеном интересу ради уређења своје запуштене и неуређене државе, без обзира да ли ћемо и када постати пуноправни чланови ЕУ. Требаће, међутим, велика мудрост и умешност политичких и државних лидера, уз ослушкивање расположења грађана, по којим питањима, која спадају у домен условљавања, могу правити компромисе а да се не угрозе витални интереси државе и народа. Ту, у првом реду, мислим на отворени проблем Косова и Метохије и све учесталије изјаве највиших представника САД и најутицајнијих земаља чланица ЕУ да је независност Косова “свршена ствар”. На тзв. два паралелна колосека – учлањење у ЕУ и проблем КиМ – на чему инсистира српска дипломатија, различито гледају и поступају Србија и ЕУ. Инсистирањем ЕУ да Београд и Приштина зарад чланства у ЕУ, морају решити све билатералне проблеме на бази добросуседских односа и на приципима регионалне сарадње, на Србију се врши притисак да “де факто” призна независност тзв. државе “Косова”. Јавне изјаве, као она министра Јеремића у Будимпешти да се Србија у избору између ЕУ и Косова неће определити за ЕУ, не решавају проблем. Искусна дипломатија преговара и да би прешла поток не изува се километрима далеко. Ако је изјава била намењена за унутрашњу “потрошњу”, наштетила је спољно-политичком наступу.

Друго веома важно питање, око учлањења Србије у ЕУ, тиче се све израженијег расположења јавности у државама чланицама али и код бирократа у Бриселу, да се после пријема Хрватске направи “предах”. Њега ће свакако бити, а што он буде дужи то

ће и фрустрираност српске политичке проевропске елите и својеврсно “хлађење” јавног мњења, бити све веће. У таквим околностима могућ је неповољан развој на унутрашњем плану у два правца. Прво, на значају ће добијати антиевропске политичке снаге које и сада заступају тезу да ЕУ нема перспективу и ето само што се није распала, те да је интерес Србије чак и у “Савезу” са Руском Федерацијом или пак повратак у Покрет несврстаних.

Друга реална опсаност је да се у тај својеврсни “европски вакуум Србије” почне убацивати страни фактор. Верујем да не би било неинтересантно анализирати, с тим у вези, најновије понашање на пример Турске. Неке најаве турске политике “полумесеца” из деведесетих прошлог века, са једним краком у региону бивших совјетских република из региона Кавказа, Каспијског басена и средње Азије а другим на Балкану, као да добијају обресе управо на овом другом крају. На то указују најновије активности турске дипломатије у БиХ, а посебно у Србији у Рашкој области. Да ли се ради о “неоотоманској” дипломатији происламске владе премијера Ердогана на Западном Балкану остаје да се види.

Познато је у дипломатској историји, нарочито новијег датума, да су се све колонијалне земље, да би ојачале свој међународни положај и преговарачку позицију, окретале својим бившим колонијама и у ту сврху стварале институционално повезивање са тзв. матицом. Створен је Комонвелт, затим савези франкофонских и лузофонских земаља. У настојањима да ојача своју преговарачку позицију са ЕУ, турска дипломатија, свесна да је и њен “европски пут” на дугом штапу, такође гради позиције управо на Западном Балкану где се некада простирао део Отоманског царства, а где Европа, надам се несвесно, ствара вакуум. Стиче се такође утисак да САД, без обзира на најновије заостравање око Јерменије, преокупираних Авганистаном, Ираном и Ираком, дају Турској “зелено светло” за активнији наступ на Балкану као компензацију за турску подршку у региону у коме су САД “заглављене до гуше”.

Ангажовање српске дипломатије у троуглу са БиХ и Турском, која је, зна се, међу првима признала независност Косова, постаје све израженије, чак дотле да се изјава о давању агремана новом амбасадору БиХ, одлагана иначе више месеци, саопштава, гле чуда, не у Београду већ у Анкари. Какав то интерес има Србија да њен министар (Јеремић на Џ. Хопкинс универзитету у Вашингтону) промовише Турску по САД? Остаје такође да се објасни опортуност прихватања турског посредовања у мирењу верских и политичких лидера у Новом Пазару. Проглашава се Турска за стратешког партнера за пројекте управо у Рашкој области, што противречи природи капитала да се простире на шире просторе, односно тамо где има услова да се оплоди.

Турска је овде наведена као пример који могу следити и друге земље ради стварања или јачања својих позиција у овом региону и Србији посебно. Да ли и формирање Центра за ванредне ситуације у Нишу има сличну позадину? А тек кокус са Дедиња "Пријатељи Санџака? Најгори сценарио би могао бити уколико дође до директног сукобљавања страних интереса управо на том "брисаном" простору, за што највећу одговорност има управо ЕУ уколико својим нечињењем створи такав "вакуум" на дужи рок. Без интегрисања у ЕУ, регион Западног Балкана остаје дугорочно нестабилан и велика опасност за мир и безбедност у целој Европи, чега су лидери ЕУ верујем свесни.